

Hajdani vármegyéink

SZABOLCS VÁRMEGYE

Megyénk képe ezelőtt egy fél évszázaddal megnyerő és érdekes volt. Képzeljünk magunk elé egy mérföldekre terjedő hullámos fennsíkot; menjünk az egymáshoz közel fekvő községekbe, melyeknek csinos és tiszta nádasházaiban sorsával megelégedett és földesurát tisztelve szerető munkás nép lakik, látogassunk el a falu végein évszázadok óta álló nemesi kúriákba, ahol anyagi jólét mellett, patriarchális élet, vendégszeretet és vallásosság honol, s megkapjuk a Nyír hű képét.

A tiszta magyar, nemes, úri vármegyének Szabolcs volt mindenkor a mintaképe, e vármegye volt otthona a független szabad gondolkodásnak. Kedélyes, víg élet jellemezte vármegyénk jeleseinak gyakori együttlétét és gyakorolt hasonló befolyást megyénk egész társadalmára. Itt beszélték meg a követküldést, később képviselő-választást, a megyegyűléseken teendő indítványokat és hozandó határozatokat.

Ma már minden megváltozott. A szabadságharcz alatti két év teljes jövedelmi deficittel végződött a birtokos osztályra nézve. A változott viszonyok folytán elkerülhetetlenné vált gazdasági beruházásokra szükséges tőke teljes hiánya, az új adózási rendszer felette terhes és zaklató volta, nemkülönben azon sajnós, bár menthető körülmény, hogy a birtokos osztály a megváltozott viszonyokkal nem tudott és nem akart számolni, mert a dolgok új rendjének tartós voltában éppenséggel nem hitt.

Elég volt két évtized arra, hogy az ősi birtokost deposszedálja, anyagi függetlenségétől megfosssa, a közügyekben gyakorolt döntő befolyását megsemmisítse s a társadalmi rendet teljesen megváltoztassa és alapjában felforgassa.

Ma már hiába keresnők a faluvégeken őrt álló nemesi kúriákat, a szeretet és kölcsönös becsülés kötelékével hozzájuk fűzött vallásos munkás népet. De találunk a régi nemesi kúriákon új települteket, a falvakban szegény, elégedetlen, új és régi földesurait egyaránt gyűlölő munkásnépet, a társadalmi fókuszok helyett kaszinókat, tekintélyek helyett a tőke hatalmát és rosszul értelmezett és alkalmazott egyenlőséget, az elégedettség helyett igényeket, az ideálok helyén sívár materializmust.

(Szabolcs vármegye c. monográfia alapján, Bp. Országos Monográfiai Társaság. 1900.)